

Factsheet artikel 68 Grondwet en de (relatie tot de) Wob

Artikel 68 Grondwet geldt in de constitutionele en politieke verhouding tussen regering en Staten-Generaal. Artikel 68 Grondwet stelt individuele Kamerleden in staat inlichtingen te vragen. Dit verplicht leden van het kabinet tot het verstrekken van inlichtingen. Het kabinet bepaalt in beginsel de vorm van de inlichtingen. De Kamer wordt gewoonlijk bij brief of nota geïnformeerd. De gevraagde inlichtingen worden verstrekt aan de Kamer als geheel. Vervolgens is het aan de Kamer om te beslissen of zij zich voldoende geïnformeerd acht. Indien de Kamer van oordeel is dat dit niet het geval is, kan de Kamer verzoeken om nadere inlichtingen, eventueel in de vorm van documenten. De Kamer en de bewindspersoon komen in overleg dikwijls tot een oplossing. Indien de Kamer volhardt in haar verzoek, zal de bewindspersoon de inlichtingen of documenten alsnog moeten verstrekken of dit weigeren met een beroep op het belang van de staat. Voorop staat dat de Kamer door middel van de verstrekte inlichtingen haar controlerende en medewetgevende taken uit moet kunnen oefenen.

De afgelopen periode is er een discussie geweest met de Kamer over de vraag of de individuele Kamerleden ook recht hebben op specifieke documenten als zij hierom vragen. De voordelen van het verstrekken van inlichtingen ten opzichte van documenten zijn dat de Kamer gericht op de hoogte kan worden gesteld, dat de context kan worden geïllustreerd en dat andere relevante informatie kan worden gegeven. Daarnaast heeft dit als praktisch voordeel dat de Kamer niet tientallen of honderden documenten tot zich hoeft te nemen om zich een beeld te vormen van de verstrekte informatie. In haar reactie van 5 oktober jl. op het ongevraagde advies van de Raad van State, heeft de Minister van BZK echter aangegeven dat de regering gerichte verzoeken om specifieke documenten in principe zal honoreren op eenzelfde wijze als wanneer de verzochte stukken via de Wob zouden zijn verstrekt. Indien nodig kan de bewindspersoon bij het verstrekken van de stukken deze ook voorzien van een duiding van de inhoud. Daarmee is het uitgangspunt losgelaten dat het de voorkeur geniet om in eerste instantie de Kamer inlichtingen te verstrekken en pas wanneer dit onvoldoende blijkt over te gaan tot het verstrekken van de achterliggende documenten.

Uitsluitend het belang van de staat kan aan het verstrekken van inlichtingen in de weg staan. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als het de eenheid van de kroon of de veiligheid van de staat kan schaden. Hiervoor geldt ook dat persoonlijke beleidsopvattingen ten behoeve van intern beraad geen onderdeel worden gemaakt van het politieke debat. De documenten worden ofwel in zijn geheel geweigerd (indien er door het weglakken van de persoonlijke beleidsopvattingen verder geen informatie resteert) of de persoonlijke beleidsopvattingen worden in de documenten weggelakt. De achtergrond hiervan is dat de bewindspersoon in ons staatsbestel verantwoordelijk is voor al het ambtelijk handelen en verantwoording aflegt over het beleid. Ambtenaren moeten hun minister in vrijheid kunnen adviseren, zodat alle argumenten voor en tegen kunnen worden uitgewisseld en er zo nodig tegenspraak kan worden geleverd. Weliswaar worden dergelijke documenten een enkele keer - in gelakte of vertrouwelijke vorm - aan de Kamer verstrekt. Het gaat daarbij echter om uitzonderlijke gevallen, die niets afdoen aan het belang van de bescherming van het intern beraad en van het feit dat in het Nederlandse staatsbestel de minister verantwoording aflegt aan de Kamer. Het verstrekken van stukken die zien op intern beraad staat het goed functioneren van de departementen, bewindspersonen en ministerraad in de weg. Alleen door de vertrouwelijkheid van intern beraad te beschermen kan worden geborgd dat besluitvorming optimaal kan plaatsvinden. Het is vervolgens aan de minister om verantwoording af te leggen aan de Kamer over het (in)genomen standpunt of besluit, de argumenten die daaraan ten grondslag liggen en andere relevante informatie.

Op basis van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) kan iedereen zonder opgaaf van redenen overheidsinformatie opvragen. Het zijn vaak de media die zo'n verzoek indienen, maar ook burgers dienen met enige regelmaat een Wob-verzoek in. Een Wob-verzoek moet betrekking hebben op een bestuurlijke aangelegenheid en zien op informatie neergelegd in 'documenten'. Dit zijn bijvoorbeeld nota's, memo's, brieven, e-mails, aantekeningen, rapporten, concepten en, sinds kort, ook whatsapp- en sms-berichten en concepten. Uitgangspunt van de Wob is dat de gevraagde informatie in beginsel openbaar moet zijn, tenzij er bepaalde uitzonderingen gelden. Ieder document moet dan ook apart worden beoordeeld, want de Wob kent diverse uitzonderingen op de verplichting tot openbaarmaking. Stukken voor intern beraad waarin persoonlijke opvattingen, gedachte- wisselingen, conclusies en argumenten zijn opgenomen, vallen bijvoorbeeld onder de uitzonderingen van de Wob en hoeven dan ook niet openbaar gemaakt te worden.